

„TENGERMÉLY SZÍV”
SZENDI ÁGNES SZERZŐI ESTJE AZ ÓBUDAI TÁRSASKÖRBE

Szendi Ágnes

Az ember magához tudja szelidíteni az időt. Ez a képessége, hogy formátlanul gyönyörű, szüntelenül áradó létezését a zenében, a természet ölelésében, a játékban őrizve élje meg, ki sem csorbulhat, amíg annak tulajdonosa nem lesz. A szelíd idő akkor elmenekül tőle, az ember-csinálta rendtől.

Itt van köztünk Szendi Ágnes, aki úgy nőtt a felnőttek óramű-pontos rendjébe, hogy közben mosolyával cáfolja ezt.

„Koncertemet abból az alkalomból tartom, hogy éppen 50 évvel ezelőtt kezdtem el komponálni. Még megvan az a kis füzet, amelybe az első apró zongoradarabjaimat írtam. Egyik kedvencemet a mai műsorba is beillesztettem. 1972-ben zongoratanárnőm, Kis Judit arra biztatott, próbáljak kitalálni egy kis kompozíciót a következő zongoraóraára. Aztán ebből rendszer lett és később is szívesen komponáltam. 1974. december 15-én már egy olyan önálló koncertet tarthattam az esztergomi zeneiskolában, amelynek első részében a tanult zongoradarabokat játszottam, a második részben pedig saját szerzeményeimet adtam elő. Egy érdekesség: szóló trombita művemet a még szintén gyerek Velencei Tamás tolmácsolta.”
(Szendi Ágnes)

Így emlékszik a kezdetekre. De gondoljuk tovább a történetet: a budapesti Bartók Béla Zeneművészeti Szakközépiskola zongora szakára felvételizett a biztató kezdetek után.

¹ Krónikás és az est egyik közreműködője: **Csepregi György** zeneszerző, képzőművész, irodalmi publicista

Tanárnője, Becht Erika javaslatára kérvényt adott be, hogy a zeneszerzés órákat is látogathassa Fekete Győr Istvánnál. Kisvártatva már, mint rendes hallgató járt ugyanide.

BARTÓK ÉS SCHUBERT. Ez a két szerző áll hozzá legközelebb. A koncert elmaradhatatlan szereplői, tőlük is zongorázik majd saját szerzői estjén. Bartók a szigor és a szilajság, Schubert a végtelenségig érzékeny nosztalgia: most is sokat nézünk a múltba, több gyermek- és ifjúkori alkotás hangzik el a koncerten, és persze lesznek ősbemutatók is. Műsorvezetőnek Dezső Mariannát kérte fel a Szerző, aki az előző években is baráti közvetlenséggel és avatott szakmaisággal moderálta rendezvényeit.

Szendi Ágnes és Dezső Marianna

Érdekes volt a kétrészes koncert felépítése. Az első blokkban a szerző-előadó igen rövid, itt-ott már-már nyúlfarknyi zongoraművekkel lepte meg a közönséget, némileg incselkedve velük, felcsigázva bennük az érdeklődést: mire lesznek képesek a zenészek, ha nehezebb feladatot kapnak?

A koncert az aprócska, töredék-szerű zenék után változatos instrumentumokon megszólaló Szendi-szerzeményeken át jutott el Bartók zenei világának egyik legmarkánsabban összetett, technikailag is nehéz opusáig.

Nézzük a koncertet nyitó rövidke fragmentumokat. Először a Mikrokozmosz 1926 és 1939 között született darabjaiból csendült fel két gyöngyszem. Bartók eredetileg fiának, Péternek zongoratudását kívánta pallérozni ezekkel a darabokkal. Szendi a III. kötet 69. darabját, az 'Akkordtanulmányt' választotta a hangverseny nyitányául, ezt a III. 82-es Scherzo követte.

Nézzük, mit mond róluk a Szerző: „*Olyan egyszerűbb, rövidebb kompozíciót kerestem, amely jól szolgál bevezetésként. Az „Akkordtanulmány” ünnepélyes fanfár-zenéhez hasonlít. Alaphelyzetű hármashangzatokból álló mixtúrákat tartalmaz, amelyhez egyszólamú dallam járul. A 'Scherzo' váltakozó ütemű – 7/8, 2/4, 3/4, 3/8 – kompozíció. Karaktere valóban játékos, incselkedő.*”

Ezt már Szendi-kompozíciók követték, még mindig a meglepő rövidség jegyében. „*A Keleti dallam 1972-ben született. Az összhangzatos moll hangsort mutatja be. Nagyon tetszett gyermekkoromban a bővített szekundos hangzás. Ez a mű még a kezdet legkezdetét jelenti. Ha...úgy éreztem, hogy esetleg nem volt elég időm gyakorolni a zongoraórára, akkor akár 15 perccel az órára indulás előtt is komponáltam valamit.*” (Sz. Á.).

Ezt a blokkot már némileg terjedelmesebb művek követték. Az első ilyen az 1979-ben keletkezett 'Három fuvoladarab', amely a szerző konzervatóriumi felvételijének egyik része volt. Az I. tétel egészen apró motívumokból építkezik, váltakozó ütemű és sok hajlékony előkét alkalmaz. A II. rész lassú, deklamáló anyag. A sorozatot virtuóz téma zárja.

Nem maradhatott ki a vokális zene sem az összegző, életmű-koncepcióból. A 'Japán dalok - szoprán hangra és zongorára' friss mű, ösbemutató volt.

Nézzük, mit ír erről a Szendi Ágnes: „*Régebben is szívesen zenésítettem meg régi japán vagy kínai költőktől verseket, természetesen magyar fordításban. Szántai Zsolt egyik fordítási kötete 1000 japán költeményt tartalmaz. Ezekből válogattam ki hetet. Barátnóm, Horváth Györgyi szenvedélyes természetjáró. A ciklus ajánlása neki szól. Gondoltam, otthon érzi magát ezekben a természettel foglalkozó versekben. A dalsorozat 2021. decembere és 2022. januárja között keletkezett. A következő verseket zenésítettem meg. Basó: Fehér felhők, Csiboku: Patak, Csijo Ni: Virágok, Csijo Ni: Fácánda, Basó: Csendes hajnalon, Csijo Ni: Esőben, Basó: Fekete felhők...Olyan verseket szoktam kiválasztani megzenésítésre, amelyekről úgy érzem, én is szívesen leírtam, megfogalmaztam volna. Igyekeztem a dallam és a zongorakíséret megalkotásával kifejezni a szövegek törékenységét, karcsúságát, titokzatosságát.*”

Horváth Györgyi

Ezt követően e sorok írója lépett a színpadra. Szendi Ágnes engem hívott ugyanis a jeles alkalomra, mint vendég zeneszerzőt. Régi darabomat, a 'Gondolat utazását' vittem és zongoráztam el. Ezt a Dezső Mariannával való rövid beszélgetés előzte meg, amely a társművészetekkel való kapcsolatomban fókuszált. Ebből a beszélgetésből egy rövid anekdota kívánczik ide, amely arról szólt, hogyan nem lettem szobrász: „*Kiváló tanárom, Marosits István tíz-húsz fős szobrászati kurzusokat vezetett a Ferenczi István Képzőművészeti Körben. Amikor kamaszként elkészítettem nála első szobromat, tünődve állt meg előtte, hosszan*”

szemléle a markáns fejet formázó friss agyagot, majd ellentmondást nem tűrően kijelentette: Két dolgot kell elmondanom. – majd, kisvártat: Először is. Aki ezt a szobrot csinálta, az egy tehetséges ember. Aztán kissé megemelve állát, jobbról, balról is újra körül járva torzót: - Másodszor: amihez tehetsége van, az nem a szobrászat.”

A 'Találkozások - három klarinétra' című, 2020-ban született Szendi-opus zárta a hangverseny első részét. Szendi Ágnes nem csak a klarinét izgalmasan semleges hangszíne, de nagy hangterjedelme miatt is szívesen gondolkodik ebben az instrumentumban. Klarinétra több műve született, szóló, duó, trió, zongorakíséretes és egyéb kamarazenei felállásban egyaránt. A 'Találkozások' játékos hangvételű egytételű alkotás. Homofon és polifon szakaszok váltakoznak benne, a hajlékonyságot is biztosítja a változó metrum: 3/4, 4/4, 5/4.

A koncert második része romantikus muzsikával kezdődött: Schubert: Magyar dallam című művével. „Bartók mellett Schubert az, akinek zenéje nagyon közel áll hozzám. Gondolok itt az igazán személyes, bensőséges hangvételére, a finom hangzásokra, különleges modulációkra. A 'Magyar dallam' c. zongoramű nagyon megtetszett még a 2000-es évek elején, amikor Schiff Andrásról, Rév Líviától hallottam koncert ráadásaként. Impulzív darab, előszeretettel használja a nyújtott ritmust, tág határokat jár be dinamikai téren. Rengeteg színt, árnyalatot lehet benne zeneileg megvalósítani.” (Sz. Á.)

Schubert: Magyar dallam

ea: Szendi Ágnes zongorán

<https://youtube.com/watch?v=LQ1cq2L6Ois&feature=share> (2:54)

Szendi Ágnes munkássága egyfajta „kovalens kötés” a zenei kommunikációban - tevékenységének egészében – beleértve a zeneművek komponálását, írásos publikációit, zenei műveiben előforduló utalásokat, ajánlásokat. Egyaránt mélyen személyes, ugyanakkor szigorúan tudatos kötődés kapcsolja tanáraihoz, a régi, legendás szerző-etalonokhoz, de a jövőhöz is, növendékeihez, mentoráltjaihoz, akiknek pályáját gondos figyelemmel kíséri. Ha Becht Erika mellett volt igazán kedves tanára, az minden bizonnyal Frank Oszkár, az ő emlékének újbóli említése is ezt bizonyítja.

Szendi Ágnes: Zongoramuzsika 52.

Ea: a Szerző zongorán

<https://youtube.com/watch?v=TXCl3OCrt0&feature=share> (3:00)

„Zongoramuzsika c. sorozatomat 2002. decemberében kezdtem el komponálni mindig valamilyen szeretett személy névnapjára, születésnapjára, emlékére. Már az 53. műnél tartok. Mindegyik kompozíció önálló kis tétel. Frank Oszkárnál 1993–1996 között tanultam zeneszerzést a Continuo Zeneiskolában. De később is mindig meglátogattam, interjúkat készítettem vele kerek születésnapjain, vagy valamilyen új könyve megjelenése alkalmából. Tanár úr 3 éve hunyt el, 2019. július 6-án, majdnem megérte a 97. évét. 2022. aug. 24. születésének 100. évfordulója. Ezen a napon a Megyeri temetőben koszorúztunk a sírjánál. Október 15-én pedig a ZETA szolfézs- és zeneelmélet tagozata Frank Oszkár- emléknapot rendezett konferenciával.” (Sz. Á.)

Dezső Marianna és Vida-Kun Áron

A következő ajánlás már az utódokat képviselő Vida-Kun Áronnak szól. A Vida-Kun testvérekkel először a Tatabányai Erkel Ferenc AMI egy hangversenyén találkozott a Szerző. Itt hallotta először, hogyan játszik együtt a zongorista Áron és a hegedűs Dávid. Kiderült, egy öccsük is van, Gábor, aki csellózik. A szerző nem sokkal később egy hegedű-cselló-zongora trióval lepte meg a tehetséges fiúkat. A mostani hangversenyre azonban csak Áront hívta el szerepelni. A 'Rondó Áronnak' c. opus ajánlása természetesen neki szól. Nehéz kompozíció született, a Virtuózok tv-műsorban is sikerrel szerepelt – azóta felnőtt fiatalemberré cseperedett – zongorista nem csak méltó feladatnak érezhette a darabot, de nagyszerűen is interpretálta. Dezső Mariann műsorvezető természetesen az ifjú pianistát is megszólaltatta, mielőtt az zongorához ült volna. A kérdésre, miért segíti pályáján őt olyan makacsul Szendi Ágnes, Áron rövid habozás után ezt a választ adta: „Mert tengermély szíve van.”

Szendi Ágnes: Rondó Áronnak

ea : Vida-Kun Áron – zongora

<https://youtube.com/watch?v=YVKORxycwas&feature=share> (4:31)

Ez a költői és frappáns kép rögtön át is köt minket a következő darabhoz, a tobzódó és zajló hullámok közé: 'Szikla-sziget-tenger – zongoraötös'. A 2018. augusztusa és 2019. januárja között született mű újabb ősbemutató.

„Fiatal koromban volt egy olyan időszak, amikor sok zongoraötöst hallgattam és rajongtam ezért a kamara összeállításért. Ez a lelkesedés azóta sem változott. Terveztem, hogy egy tanulmányt írok a zongoraötössel kapcsolatban, csak az anyaggyűjtésnél tovább nem jutottam. Talán majd nyugdíjas koromban visszatérek rá. Egy szép természetfilm arra ösztönzött, hogy a film nyújtotta élményeket hangokba öntsem, mégpedig zongoraötöst írjak. Köszönöm előadóimnak, hogy vállalták e mű megtanulását és bemutatását. Az I. tétel (Szikla) sok nyújtott és éles ritmust tartalmaz. AII. tétel (Sziget) nyugodtabb, nosztalgikus hangvételű. A zárótétel (Tenger) szenvedélyes, hullámozó, 6/8, 5/8, 7/8 váltakozásával.” (SZ. Á.)

Szendi Ágnes: Szikla - sziget - tenger – zongoraötös

ea: Cs. Nagy Ildikó – zongora, Tóth Judit, Mezei Kármén – hegedű, Cs. Nagy Tamás – brácsa, Bartos Csaba – gordonka

<https://youtube.com/watch?v=oI70G4nKVGg&feature=share> (10:20)

A műsor Bartókkal kezdődött és Bartókkal is zárult: a „*Két román tánc*’ első tétele *dinamikus zongoramű, varázslatos benne az erőteljes ritmika, a széles skálájú dinamika és hangterjedelem.*” Sz. Á.) Az I. világháború kitörése után 1915-ben Bartók sokat foglalkozott a román népzenevel, a 'Két román tánc' zongorára Op.8/a azonban korábbi darab, 1910 márciusában keletkezett. Ezzel, a sötétben izzó, egyre szélesebb hangterjedelmet igénylő, gyönyörűen építkező és egyre fényesebb és magasabb horizont felé tekintő zenével zárult. A koncerten fellépő muzikusok igazán szívvel-lélekkel szólaltatták meg a műsoron szereplő kompozíciókat.

Az est további szereplői:

Szendi Ágnes: Három fuvoladarab

<https://youtube.com/watch?v=whfb0xKJhSs&feature=share> (3:40)

Pallagi Teréz – fuvola

Szendi Ágnes: Találkozások - három klarinétra

<https://youtube.com/watch?v=eA7Etjrbur4&feature=share> (7:40)

Gudor Judit, Sándor Tamás, Láng Péter - klarinét

Cs. Nagy Ildikó – zongora

Tóth Judit – hegedű

Mezei Kármén – hegedű, Cs. Nagy Tamás – mélyhegedű, Bartos Csaba – gordonka